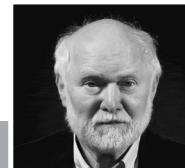

Múltidéző. Emlékek és dokumentumok Velkey László, a Gyermekegészségügyi Központ alapítója iránti tisztelet jeléül, (Szerk.: dr. Sólyom Enikő, dr. Lombay Béla, dr. Kiss Ákos Levente, Hajnal József), Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2019.

Kovács István
(1945, Budapest) költő, műfordító, történész, Salföldön él, Széchenyi-díjas

„A sors ajándékának tekintem, hogy munkatársam lehettem”

Az egészségügyi dolgozók az elmúlt másfél esztendő drámai járványhelyzetében kerültek a társadalom figyelmének homlokterébe, s nyerték el a köznapis hősöknek kijáró megbecsülést. Pedig évtizedekkel ezelőtt is akadtak orvosok, akik jövőre kiható tevékenységükkel rászolgálhattak a nagyobb közfigyelemre, köztiszteletre.

Személyi igazolványom bejegyzése szerint 1951 és 1976 között a Fodor József TBC Gyógyintézetben laktam. A szinte családi kapcsolat révén tanúja lehettem, hogy a szanatórium igazgató-főorvosában, Riskó Tiborban megfogant terv – hogy a gerinctöréses betegek számára rehabilitációs osztályt alapítson – miként vált valósággá. Egy, a felesége által tanyán ápolt gerincvelősérült, béna beteg vizsgálata sarkallta cselekvésre: nem küldhette vissza, valamit tennie kellett vele és érte, noha kiderült, nem tüdőbeteg. Az új osztály a korábban tüdőbetegeket ápoló VIII-as pavilonban nyílt meg az 1960-as évtized második negyedében. Az egykori tüdőszanatórium ma már csak a magyar gyógyítástörténetben létezik, helyén a kor követelményeinek megfelelő Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet működik.

A Borsod–Abaúj–Zemplén megyei Gyermekegészségügyi Központ (GYEK) alapítója, Velkey László iránti tisztelet jeléül *Múltidéző* címmel kiadott kötetet, emlékkönyvet olvasva önkéntelenül eszembe jutott, hogy a két, hivatásának élő orvos egyazon időben vethette papírra a betegek gyógyítását szolgáló, hiánypótló intézet létrehozásának szükségességét megindokló beadványát. Velkey László a diploma megszerzésétől, 1952-től dolgozott a miskolci Semmelweis Kórház gyermekosztályán, amelyet a Kassáról kitelepített Kostyál László doktor szervezett „szinte a semmiből”. Borsod megye több tekintetben a hátrányos helyzetű megyék közé tartozott attól függetlenül, hogy területét és népességét tekintve az ország második legnagyobb megyéjének számított. Itt volt a legnagyobb az írástudatlanok száma, míg az érettségizettek arányát tekintve a megye tizenhatodik helyen állt, akárcsak a gyógyszerterárral ellátott helységek számát illetően. Ugyanakkor az élve születések száma ezer lakosra számítva 17,3 volt, ezzel a második helyet foglalta el a megyék között. A gyógyító személyzet heroikus munkájának eredményességét jelzi, hogy Borsod megyében 1949-től 1963-ig az ezer élve született-

re egy éven belül elhaltak száma felére csökkent, így az országos átlagnál alacsonyabb lett.

Ezzel együtt az 1957-es gyermekbénulási járvány új kihívások elé állította a helyi gyermekgyógyászati intézményt, mivel az ágykihasználás a pártbizottságtól „albérletbe” kapott épületben is meghaladta a 140-160 százalékot. Nem beszélve más hiányosságokról. Velkey László 1962-ben papírra vetett jelentésében kifejtette, hogy a megyében 100 újszülöttre kalkulálva egy orvos tevékenységét, legalább „100-150 gyerekgyógyászra lenne szükség az alapellátásban, az éves születésszám alapján”. A jelentés azt sugallta, hogy a megye gyermekbetegeinek gyógyítását, ellátását gyermekegészségügyi központ létrehozásával lehetne megoldani. Ezt vallotta korábban a „mester” és atyai jóbarát, Kostyál István is. A központi kórházzal kapcsolatos költségek megrémíthették azokat, akik abban gondolkodtak, hogy a „kórház nem termelőüzem”. Velkey László nem adta föl...

A beadványban felvázolt s apránként kikristályosodó terv kidolgozója 1965-ben, majd az elkövetkező tíz esztendőben a megvalósítás élharcosa Velkey László lett. Ebben a közösségi vállalkozásban olyan szövetségesekre talált, mint dr. Szabó István „a borsod–miskolci egészségügy nagy menedzsere”, Ladányi József megyei tanácselnök és Dévald József országgyűlési képviselő.

A terv jóváhagyásától az első kapavágásig hat év telt el, a Gyermekegészségügyi Központ átadásáig pedig újabb öt esztendő. A kezdetben 63 millió forintra tervezett beruházási költség a 400 ágyas, minden tekintetben korszerű intézetegyüttes átadásának idejére 170 millió forintra rúgott. A kitűnő ápolói, orvosi gárdával rendelkező Borsod megyei Gyermekegészségügyi Központot 1976. november 5-én adták át rendeltetésének. A gyógyító közösség Velkey László vezetésével széleskörű nemzetközi kapcsolati hálózatot épített ki, s ez hírnevet, elismerést hozott a mind nagyobb gyógyítási eredményeket felmutatót GYEK-nek is. Nehezen

A visegrádi találkozó

megoldandó gondot később elsősorban a demográfiai apály okozott.

Miután Velkey László 2010-ben elhunyt, a Gyermekegészségügyi Központ felvette alapítójának, első vezetőjének nevét. 2016 novemberében a gyógyintézet felavatásának negyvenedik évfordulóján született döntés arról, hogy névadójuk előtt emlékkönyvvel tisztelegjenek. Így született meg a *Múltidéző*, mely arcképcsarnoka és dokumentumgyűjteménye az ott dolgozó egészségügyi dolgozóknak is. A lapjain közzétett méltató visszaemlékezések révén kirajzolódik Velkey László kivételes személyisége is. „...bár megyei kórházi körülmények között élt és dolgozott, példaképpé vált. Az ország legnagyobb gyermekgyógyászai közé emel-

te előrelátása, koncepciózus hivatásgyakorlása, szervezőképessége, szakmai és emberi elkötelezettsége” – szögezi le Sólyom Enikő, a GYEK nyugalmazott főorvosa. „A Professzor úr megkívánta az idősebbektől, hogy tanítsák az újonnan jött orvosokat, »mert aki egy nappal is korábban kezdett el dolgozni, már tudja tanítani a fiatalabbakat«” – vallja Hunyadi Katalin gyermekgyógyász főorvos, kardiológus. „Megkerülni nem lehetett. A saját nevelésű orvosi, főorvosi kar az ő tudta és beleegyezése nélkül nem fordulhatott az intézet vezetése vagy külső szervek felé. Világos, tiszta gondolkodású, jövőbe látó, azt tervező és építő vezető volt. Munkatársaival szemben szigorú, számon kérő, magas szintű tudást, munkavégzést elváró, ugyanakkor minden szinten segítő, támogató egyéniség volt” – emeli ki Katona Zoltán belgyógyász, háziorvos. „Felismerte, hogy színvonalas egészségügyi ellátást, a szegényeknek és gazdagoknak, iskolázottaknak és a társadalom peremére szorultaknak egyaránt csak központosítással és az ehhez szorosan kapcsolódó orvosi-védőnői területi hálózattal lehet elérni. Nem meglepő tehát, hogy amikor 1971-ben a gyermekkori leukémiás betegek kezelésének centralizálását elhatároztuk, Velkey professzor ezt lelkesen támogatta és az öt vidéki centrum egyike természetesen a Miskolci Megyei Kórház lett” – hangsúlyozza barátja, Dr. Schuler Dezső – hozzáfűzve: „A jó vezetőnek egyik legfontosabb feladata, hogy nyugdíjba vonulásával, majd halálával ne szűnjön meg az, amit elért, hanem tovább növekedjen az alapító szellemében. Ennek alapfeltétele, hogy olyan munkatársakat válogasson ki és neveljen, akik méltó utódok lehetnek. Velkey professzor ezt a feladatát is kitűnően teljesítette.”

Ő foglalta össze 13 pontban, hogy milyen az „az ideális orvos”. A lényeg kiolvasható az első három pontból: 1. A beteg érdekét tekinti legfőbb törvénynek. 2. Magas szintű szaktudását folyamatos önképzéssel fejleszti. 3. Az etika írott és íratlan szabályait betartja.

A 10. pont minden állampolgárra vonatkozhatna elvárásként: Magas szintű a humán műveltsége. Életpályáját, munkásságát megismerve biztosak lehetünk abban, hogy Velkey László a saját magával szemben támasztott követelményeket szedte pontokba.

Ő kezdeményezte az Avas-déli Isteni Ige, eredetileg ökomenikus jellegű „Istenháza” felépítését, mivel az ebben a körzetben létrejött, negyvenezer embernek otthont adó lakótelepnek nem volt temploma. A Ferencz István tervezte templom 1992-re készült el. Az egyházközség első képviselőtestületének elnöke Velkey László lett, aki anyagilag is bőkezűen támogatta a templom felépítését, amelynek szomszédságában a jezsuiták gimnáziuma is megkezdte működését.

Az Új Észak című napilapnak 1995-ben adott interjújában így vallott magáról: „Szeretem az életet. Nem a magamét, hanem ami körülvesz, amit megfigyelhetek, érzékelhetek. Nagyon szeretem a csendet. Este, de különösen kora hajnalban elbűvöl itt a kertünkben a madarak zenéje. A muzsikát is nagyon szeretem. Fiatal koromban arról álmodoztam, hogy majd gyermekkorust szervezek, s azt én fogom vezetni. Fiatal orvosként az első fizetésemből megvettem Beethoven F-dúr románcát lemezen. Aztán az egyik orvos barátommal közösen vettünk egy lemezjátszót, majd egy kisorádiót. Később, amikor ő elkerült Miskolcra, kisorsoltuk, hogy kié legyen a lemezjátszó és a rádió.” Munkájában biztos támaszra lelt feleségében, Dr. Ormóshegyi Magdolnában, aki mindenben segítőkész, hű társa volt. Így a lehető leghitelesebben vallhatta: „Számomra legfontosabb a család”. A tágabb értelemben vett család is: „Negyven éve vagy még hosszabb ideje annak, hogy minden évben egyszer, augusztus huszadika táján néhány napra összejövünk, testvérek, unokatestvérek. (...) Napjainkban olyan nagy létszámú ez a család, hogy esetenként száznegyvenen is vagyunk.”

Kovács István